

1 Φεβρουαρίου 2020

Από που προήλθαν οι εκφράσεις...

/ [Γενικά Θέματα](#)

ΧΡΩΣΤΑΕΙ ΤΗΣ ΜΙΧΑΛΟΥΣ: Η λαϊκή έκφραση συνδέεται με τη μετεπαναστατική ζωή στο Ναύπλιο, πρωτεύουσα τότε της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, μετά την επανάσταση του 21 υπήρχε στο Ναύπλιο μια ταβέρνα που ανήκε σε μια γυναίκα, τη Μιχαλού. Η Μιχαλού είχε το προτέρημα να κάνει «βερεσέδια» αλλά υπό προθεσμία. Μόλις εξαντλείτο η προθεσμία -και η υπομονή της- στόλιζε τους χρεώστες της με «κοσμητικότερα» επίθετα. Όσοι τα άκουγαν, ήξεραν καλά ότι αυτός που δέχεται τις «περιποιήσεις» της «χρωστάει της Μιχαλούς».

ΕΦΑΓΑ ΧΥΛΟΠΙΤΑ: Γύρω στα 1815 υπήρχε κάποιος κομπογιαννίτης, ο Παρθένης Νένιμος, ο οποίος ισχυριζόταν πως είχε βρει το φάρμακο για τους βαρύτατα ερωτευμένους. Επρόκειτο για ένα παρασκεύασμα από σιταρένιο χυλό ψημένο στο φούρνο. Όσοι λοιπόν αγαπούσαν χωρίς ανταπόκριση, θα έλυναν το πρόβλημά τους τρώγοντας αυτή τη θαυματουργή πίτα - και μάλιστα επί τρεις ημέρες, κάθε πρωί, τελείως νηστικοί.

ΜΥΡΙΖΩ ΤΑ ΝΥΧΙΑ ΜΟΥ: Η φράση προέρχεται από την αρχαία τελετουργική

συνήθεια, κατά την οποία οι ιέρειες των μαντείων βουτούσαν τα δάχτυλά τους σ' ένα υγρό με βάση το δαφνέλαιο, τις αναθυμιάσεις του οποίου εισέπνεαν καθώς τα έφερναν κατόπιν κοντά στη μύτη τους και μ' αυτό τον τρόπο έπεφταν σ' ένα είδος καταληψίας, κατά την οποία προμάντευαν τα μελλούμενα.

ΤΡΩΕΙ ΤΑ ΝΥΧΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΚΑΒΓΑ: Ένα από τα αγαπημένα θεάματα των Ρωμαίων και αργότερα των Βυζαντινών, ήταν η ελεύθερη πάλη. Οι περισσότεροι από τους παλαιστές, ήταν σκλάβοι, που έβγαιναν από το στίβο με την ελπίδα να νικήσουν και να απελευθερωθούν. Στην ελεύθερη αυτή πάλη επιτρέπονταν τα πάντα γροθιές, κλωτσιές, κουτουλιές, ακόμη και το πνίξιμο. Το μόνο που απαγορευόταν αυστηρά ήταν οι γρατζουνιές. Ο παλαιστής έπρεπε να νικήσει τον αντίπαλό του, χωρίς να του προξενήσει την παραμικρή αμυχή με τα νύχια, πράγμα, βέβαια, δυσκολότατο. Γιατί τα νύχια των δυστυχημένων σκλάβων, που έμεναν συνέχεια μέσα στα κάτεργα, ήταν τεράστια και σκληρά από τις βαριές δουλειές που έκαναν. Γι' αυτό, λίγο προτού βγουν στο στίβο, άρχιζαν να τα κόβουν, όπως μπορούσαν καλύτερα και συνήθως με τα δόντια τους. Από το γεγονός αυτό βγήκε κι η φράση «τρώει τα νύχια του για καβγά».

ΜΑΛΛΙΑΣΕ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ: Στη βυζαντινή εποχή υπήρχαν διάφορες τιμωρίες, ανάλογες, βέβαια, με το παράπτωμα. Όταν π.χ. ένας έλεγε πολλά, δηλαδή έλεγε λόγια που δεν έπρεπε να ειπωθούν, τότε τον τιμωρούσαν με έναν τρομερό τρόπο. Του έδιναν ένα ειδικό χόρτο που ήταν υποχρεωμένος με το μάσημα να το κάνει πολτό μέσα στο στόμα του. Το χόρτο, όμως, αυτό ήταν αγκαθωτό, στυφό και αρκετά σκληρό, τόσο που κατά το μάσημα στο στόμα του πρηζόταν και η γλώσσα, το ελατήριο δηλαδή της τιμωρίας του, άνοιγε, μάτωνε και γινόταν ίνες-ίνες, κλωστές-κλωστές, δηλαδή, όπως είναι τα μαλλιά. Από την απάνθρωπη τιμωρία βγήκε και η παροιμιώδης φράση: “μάλλιασε η γλώσσα μου”, που τις λέμε μέχρι σήμερα, όταν προσπαθούμε με τα λόγια μας να πείσουμε κάποιον για κάτι και του το λέμε πολλές φορές.

ΜΟΥ ΕΦΥΓΕ ΤΟ ΚΑΦΑΣΙ: Στα Τούρκικα καφάς θα πει κεφάλι, κρανίο. Όταν, λοιπόν, η καρπαζιά, που έριξαν σε κάποιον είναι δυνατή λέμε: “του έφυγε το καφάσι”, δηλαδή, του έφυγε το κεφάλι από τη δύναμη του κτυπήματος. Το ίδιο και όταν αντιληφθούμε κάτι σπουδαίο, λέμε: “μου έφυγε το καφάσι” , δηλαδή, μου έφυγε το κεφάλι από τη σπουδαιότητα.

ΤΟΥΜΠΕΚΙ: «Τουμπεκί» λέγεται τουρκικά ο καπνός για τον αργιλέ, που τον κάπνιζαν στα διάφορα καφενεία της παλιάς εποχής. Τον αργιλέ τον ετοίμαζαν οι «ταμπήδες» των καφενείων και επειδή αυτοί έπιαναν την κουβέντα κι αργούσαμε τον πάνε στον πελάτη, εκείνος με τη σειρά του φώναζε: «κάνε τουμπεκί».. Όσοι κάπνισαν ναργιλέ ήταν και από φυσικού τους λιγομίλητοι και δεν τους άρεσε η «πάρλα», οι φλυαρίες. Με τις ώρες κρατούσαν στα χείλη τους το «μαρκούτσι» του ναργιλέ, απολαμβάνοντας μακάρια και σιωπηλά το τουμπεκί, που σιγόκαιγε στο λούλα. Και αν κάνεις, που κι αυτός κάπνιζε ναργιλέ δίπλα του, άνοιγε πλατιά κουβέντα, οι μερακλήδες της παρέας του έλεγαν: «Κάνε τουμπεκί», δηλαδή, κάπνιζε και μη μιλάς. Τώρα για το «ψιλοκομμένο» τουμπεκί, ήταν η τέχνη του «ταμπή» να του το προσφέρει ψιλοκομμένο, που ήταν και καλύτερο.